

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI NORMATIV TUSDAGI
QARORLARINI QABUL QILISHDA E-QAROR ELEKTRON TIZIMINING O'RNI

Aliqulov Komiljon Urol o'gli

IIV Surxondaryo akademik litseyi Huquqshunoslik fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mamlakatimizda qabul qilinayotgan qonun hujjatlarining islohotlar jarayoniga ta'sirini kuchaytirishda amalga oshirilayotgan ishlar ko'lami kengayib bormoqda. Ayniqsa davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish, ularning vazifa funksiyalarini qayta belgilash, shuningdek ular faoliyatida ochiqlik shaffoflikni va qonun ustuvorligini taminlashga doir olib borilayotgan islohotlarni alohida e'tirof etishimiz joiz. Davlat hokimiyatining markaziy va mahalliy organlar tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlarning sifati va samaradorligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada Mahalliy davlat hokimiyati organlari qabul qilayotgan hujjatlarining E-qaror elektron tizimi orqali qabul qilish jarayoni afzalliklari yoritib berilgan. Bu o'z navbatida qabul qilinayotgan hujjatlarning ochiqligi va shaffofligini ta'minlashda qancha ahamiyatli ekanligi va bu bir qancha qulayliklari ko'rsatib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *mahalliy davlat hokimiyati, normativ huquqiy hujjat, mahalliy boshqaruv, vakillik organi, hokim.*

Аннотация: *Расширяется масштаб работы по усилению влияния принимаемых в нашей стране законов на процесс реформ. Особо следует отметить проводимые реформы, направленные на совершенствование деятельности органов государственной власти, переопределение их функций, а также обеспечение открытости, прозрачности и верховенства закона в их деятельности. Важно обеспечить качество и эффективность нормативных правовых документов, принимаемых центральными и местными органами государственной власти. В статье освещены преимущества процесса принятия документов, принятых местными государственными органами, через электронную систему «Е-решение». В свою очередь было показано, насколько важно обеспечить открытость и прозрачность принимаемых документов и сколько в этом есть удобств.*

Ключевые слова: *местная государственная власть, нормативный правовой документ, местная администрация, представительный орган, губернатор.*

Abstract: *The scope of work to strengthen the influence of the laws adopted in our country on the process of reforms is expanding. We should especially acknowledge the ongoing reforms aimed at improving the activities of state authorities, redefining their functions, as well as ensuring openness, transparency and the rule of law in their activities. It is important to ensure the quality and effectiveness of normative legal documents adopted by the central and local bodies of state power. This article highlights*

the advantages of the process of adoption of documents adopted by local state bodies through the E-decision electronic system. In turn, it has been shown how important it is in ensuring the openness and transparency of the accepted documents and how many conveniences it has.

Key words: *local state power, regulatory legal document, local administration, representative body, governor.*

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning "Bugungi kunda jamiyat hayotidagi mavjud muammolarni samarali yechish, keng ko'lamli islohotlarni izchil davom ettirish zarurati davlat boshqaruvi sohasida mutlaqo yangi tizim yaratishni taqozo etmoqda¹⁰" degan fikrlari asosida ijro hokimiyati organlarida samarali qarorlar qabul qilish tizimini tatbiq etish borasida bir qancha vazifalar belgilangan edi:

- 1) Mahalliy davlat hokimiyati organlarida "Elektron hukumat" tizimini joriy etish orqali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning zamonaviy texnologiyalarini joriy etish;
- 2) Mahalliy davlat hokimiyati organlarida qaror qabul qilish jarayonini tizimlashtirish;
- 3) Mahalliy davlat hokimiyati organlarida boshqaruv qarorlari samaradorligini baholashda jamoatchilik nazorati tizimini joriy etish.

Mamlakatimizda qabul qilinayotgan qonun hujjatlarining islohotlar jarayoniga ta'sirini kuchaytirishda amalga oshirilayotgan ishlar ko'lami kengayib bormoqda. Ayniqsa davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish, ularning vazifa funksiyalarini qayta belgilash, shuningdek ular faoliyatida ochiqlik shaffoflikni va qonun ustuvorligini taminlashga doir olib borilayotgan islohotlarni alohida e'tirof etishimiz joiz. Davlat hokimiyatining markaziy va mahalliy organlar tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlarning sifati va samaradorligini taminlash muhim ahamiyatga ega. Lekin ushbu organlar tomonidan qabul qilinayotgan hujjatlarda qonun buzilish holatlari uchramoqda. Ayniqsa, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining qarorlarni qabul qilish jarayonlari murakkab va shaffofligi ta'minlanmaganligi, qolaversa, sohaga axborot-kommunikatsiya texnologiyalari joriy etilmaganligi joylarda yuzaga kelayotgan muammolarni o'z vaqtida va samarali hal qilishga to'sqinlik qilmoqda edi. Mahalliy davlat hokimiyati organlari tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini tayyorlashda hanuzgacha ko'plab xatoliklarga yo'l qo'yilishi kuzatilmoqda. Bu esa o'z navbatida loyiha ishlab chiquvchilarning ortiqcha sarson bo'lishi, qo'shimcha hujjat aylanishiga va ortiqcha vaqt sarf qilinishiga sabab bo'lmoqda edi. Mazkur muammolar qarorlarning qabul qilinish jarayoniga nisbatan sodda va qulay yondashuvni taqozo etardi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 13-dekabrda PQ-4551-son "Konstitutsiya va qonun ustuvorligini taminlash, bu borada jamoatchilik nazoratini kuchaytirish hamda

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2020-yil 29-dekabr kuni Oliy Majlisga murojaatnomasi.
<https://president.uz/uz/lists/view/4057>

jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi qarori"da mahalliy davlat hokimiyati faoliyatining ochiqligini taminlash bo'yicha bir qancha vazifalar belgilandi. Unga ko'ra:

hokimliklar faoliyatining ochiqligini taminlash maqsadida zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish;

mahalliy hokimliklar tomonidan fuqarolar va tadbirkorlik faoliyatiga taalluqli barcha hujjatlarni tayyorlash, qabul qilish, ro'yxatdan o'tkazish, ularga takrorlanmaydigan maxsus raqam berish va avtomatik tarzda elon qilishni nazarda tutuvchi avtomatlashtirilgan axborot tizimini ishlab chiqish;

jismoniy va yuridik shaxslarga yer ajratish haqidagi hujjatlar qabul qilinganidan keyin bir kun muddatda tegishli hokimliklarning rasmiy veb-saytlarida e'lon qilib borish tartibini joriy qilish¹¹.

Ushbu qarorning ijrosini taminlash va noqonuniy hujjatlar qabul qilinishing oldini olish, hokimliklar faoliyati ochiq va oshkoraligini ta'minlash, sohaga zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish maqsadida Vazirlar Mahkamasi tomonidan 2020-yil 14-aprelda 218-son "Mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari tomonidan qabul qilinadigan qarorlarni ishlab chiqish, kelishish va ro'yxatdan o'tkazishning yagona elektron tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilindi. Qarorga asosan mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining qarorlarini ishlab chiqish, kelishish va ro'yxatdan o'tkazishning "E-qaror" elektron tizimini 2021-yil yanvar - may oylarida Qashqadaryo viloyatida aprobat siya qilish yuzasidan huquqiy eksperiment o'tkazilishi, 2021-yil 1-iyuldan boshlab huquqiy eksperiment natijalari asosida "E-qaror" elektron tizimi respublikaning barcha darajadagi mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarida joriy etilishi belgilandi. Qashqadaryo viloyatida "E-qaror" elektron tizimi orqali yanvar- may oylarida eksperiment tarzida qaror qabul qilish jarayoni amalga oshirildi. O'tkazilgan eksperiment natijasida "E-qaror" elektron tizimining bir qancha afzalliklari aniqlandi. Jumladan:

har bir qabul qilingan hujjatning qonuniyligini taminlash ustidan qat'iy nazorat qilish imkoniyati yuzaga keldi. Hujjatlarni qabul qilish bilan bog'liq barcha jarayonlar (loyiha ishlab chiqish, tasdiqlash, imzolash, raqamlash va e'lon qilish) elektron tizim yordamida amalga oshirildi;

hokimlar tomonidan hujjatlarni qabul qilish bilan bog'liq faoliyatida shaffoflik holati kuchaydi. Qabul qilingan hujjatlar muntazam e'lon qilindi va bu orqali har bir fuqaro ularning qanchalik asosli ekanligini nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'ldi;

hokimlar tomonidan hujjatlarni elektron tizim orqali qabul qilish jarayonining amalga oshirilishi qarorlarning orqaga qaytishi, hujjatlardagi qo'shimchalarning almashtirilishi va ayrim hollarda kuzatilayotgan boshqa noqonuniy xatti-harakatlarning oldini olish imkoniyati yuzaga keldi;

¹¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Konstitutsiya va qonun ustuvorligini taminlash, bu borada jamoatchilik nazoratini kuchaytirish hamda jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori //Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 14.12.2019-y., 07/19/4551/4162-son

hokimlar tomonidan "E-qaror" elektron tizimi orqali qabul qilinadigan hujjatlar hokimliklarning rasmiy veb-saytlari va Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi – "LexUZ" da avtomatik tarzda e'lon qilindi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi 22.06.2021-yildagi "Mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatiga "E-qaror" elektron tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 390-son qarorni qabul qildi.

Ushbu qaror asosida 2021-yil 1-iyuldan boshlab respublikaning barcha darajadagi mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarida "E-qaror" elektron tizimi joriy etildi. Ushbu qarorga muvofiq 1-iyuldan boshlab quyidagi qoidalar o'rnatildi:

- barcha mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari va farmoyishlari, shu jumladan, xizmat doirasida foydalanish uchun mo'ljallangan qarorlari va farmoyishlarini ishlab chiqish, kelishish, qabul qilish, ro'yxatga olish va e'lon qilish "E-qaror" elektron tizimi orqali amalga oshirilishi;

- "E-qaror" elektron tizimini chetlab o'tgan holda mahalliy davlat hokimiyati organlarining tegishli qarorlari va farmoyishlarini qabul qilishga yo'l qo'yilmaydi¹². Bunday hujjatlar yuridik kuchga ega emas hamda u qabul qilingan paytdan etiboran hech qanday huquqiy oqibatlarini keltirib chiqarmasligi;

- mahalliy davlat hokimiyati organlari qarorlarining tartibga solish ta'sirini baholash "E-qaror" elektron tizimidan foydalangan holda amalga oshirilishi.

Ushbu qarorda quyidagilar tasdiqlandi:

- Mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari va farmoyishlarini "E-qaror" elektron tizimi orqali ishlab chiqish, kelishish, qabul qilish, ro'yxatga olish va e'lon qilish tartibi to'g'risidagi nizom;

- Mahalliy davlat hokimiyati organlari tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini "E-qaror" elektron tizimi orqali ishlab chiqish, kelishish, qabul qilish, ro'yxatga olish va e'lon qilish tartibi;

- Mahalliy davlat hokimiyati organlari tomonidan qabul qilinadigan normativ tusga ega bo'lmagan qaror va farmoyishlar loyihalarini "E-qaror" elektron tizimi orqali ishlab chiqish, kelishish, qabul qilish, ro'yxatga olish va e'lon qilish tartibi;

- "E-qaror" elektron tizimini barcha mahalliy davlat hokimiyati organlarida tatbiq etish bo'yicha "yo'l xaritasi"¹³.

Qoraqalpog'iston Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklariga 2021-yil 1-iyulga qadar:

- mahalliy byudjet mablag'lari hisobidan "E-qaror" elektron tizimiga ulanish va xizmat ko'rsatish bo'yicha tegishli tashkilotlar bilan shartnomalar tuzish;

- mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari va farmoyishlarini ishlab chiqish va kelishishda ishtirok etuvchi barcha tashkilotlarini "E-qaror" elektron tizimiga ulash choralari ko'rish topshirildi¹⁴.

¹² Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.06.2021-y., 09/21/390/0588-son, 28.07.2021-y., 09/21/469/0718-son

¹³ Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.06.2021-y., 09/21/390/0588-son, 28.07.2021-y., 09/21/469/0718-son

¹⁴ Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.06.2021-y., 09/21/390/0588-son, 28.07.2021-y., 09/21/469/0718-son

Adliya vazirligiga Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi bilan birgalikda "E-qaror" elektron tizimini bosqichma-bosqich takomillashtirib borish vazifasi topshirildi. Bunda "E-qaror" elektron tizimi orqali:

- qabul qilingan mahalliy davlat hokimiyati organlarining qarorlari va farmoyishlarini manfaatdor tashkilotlar va ijrochilarga yetkazishni tashkil etish;
- normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini jamoatchilik muhokamasidan o'tkazish uchun regulation.gov.uz portaliga belgilangan tartibda joylashtirish;

qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlarni davlat hisobiga olish va ularni O'zbekiston qonun hujjatlari malumotlari milliy bazasiga yuborish nazarda tutildi.

E-qaror elektron tizimi orqali shu kungacha 2024 y 1- yanvar holatiga ko'ra 438765 ga yaqin mahalliy davlat hokimiyati organlari qaror va farmoyishlari qabul qilindi.

Ushbu hujjatlardan 5922 tasi normativ tusdagi qarorlar hisoblanadi. "E-qaror" elektron tizimi ishga tushirilishi hokimliklar qarorini ishlab chiqish va tegishli tashkilotlar bilan kelishishga ketadigan vaqt 2 barobarga qisqardi. Hokim qarorlariga "tartibga solish gilotinasini" qo'llanildi. Natijada hokimliklarning 4343 ta umummajburiy bo'lgan qarorlari bir vaqtda bekor bo'ldi, qarorlardagi takrorlanishlar va tafovutlar bartaraf etildi. davlat hisobida turgan hokimliklarning umummajburiy qarorlari 70% ga kamaydi¹⁵.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, Mahalliy davlat hokimiyati qarorlarini qabul qilish uchun o'rnatilgan "E-qaror" elektron tizimi o'ziga xos qulayliklarni keltirib chiqardi.

Qonuniylik va qonun ustuvorligi jihatidan:

- qabul qilingan hokim qarorlarini noqonuniy o'zgartirib qo'yish yoki qalbakilashtirish imkoniyatiga barham berildi;
- hokim qarori loyahasini ishlab chiqishdan boshlab qabul qilishgacha bo'lgan barcha jarayonlar adliya organlari tomonidan monitoring qilib borilmoqda;
- tizimga barcha vazirlik va idoralardan turli ekspertizalardan o'tkazilgan 100 ga yaqin hokim qarorlarining namunalardan foydalanish imkonini bermoqda.

Ikkinchidan, hokimlar faoliyatida shaffoflik kuchaytirildi:

- "E-qaror" elektron tizimi orqali qabul qilingan har bir qarorga e-qaror.gov.uz saytida takrorlanmaydigan maxsus raqam berilmoqda va avtomatik tarzda e'lon qilinmoqda;
- hokimlikning norma ijodkorligi jarayoni ustidan jamoatchilik nazoratini o'rnatilmoqda.

Uchinchidan, sohaga axborot-kommunikatsiya texnologiyalari joriy etildi. Bu esa hokimlar tomonidan qabul qilinadigan qarorlarni kelishish, ro'yxatga olish va ularga takrorlanmaydigan maxsus raqam berish jarayonlari elektron tarzda amalga oshirilishi mehnat unumdorligiga xizmat qiladi.

¹⁵ <https://www.minjust.uz/upload/iblock/2022year/february/11/Yil-sarhisobi-2021.pdf>

Eng muhimi, “E-qaror” elektron tizimini respublikamizning barcha hokimliklarida joriy etish orqali:

fuqarolarning jamoatchilik nazoratidagi o‘rni va roli oshmoqda;

fuqarolarning mahalliy norma ijodkorligi jarayonida faol ishtiroki ta‘minlanmoqda;

hokimliklar faoliyati va ish yurituvi shaffoflashmoqda;

hokimliklar tomonidan fuqarolarning konstitutsiyaviy huquq va erkinliklari poymol bo‘lishi, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari tizimida korrupsiya, boshqa huquqbuzarliklar sodir etilishi uchun sharoit yaratadigan, shuningdek tadbirkorlar uchun asossiz xarajatlar qilishga olib keluvchi ortiqcha ma‘muriy hamda boshqa cheklovlarni joriy etadigan qoidalar va normalar o‘rnatilishining oldi olinmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – .: O‘zbekiston, 2023.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020-yil 29-dekabrda Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – T.: O‘zbekiston, 2020.

3. O‘zbekiston Respublikasining “Normativ-huquqiy hujjatlar to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri) // Qonunchilik malumotlari milliy bazasi, 20.04.2021-y., 03/21/682/0354-son; Qonunchilik malumotlari milliy bazasi, 03.03.2022-y., 03/22/756/0180-son

4. “O‘zbekiston Respublikasi mahalliy organlarini qayta tashkil etish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasining 1992-yil 4-yanvaridagi Konstitutsiyaviy qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Axborotnomasi, 1992-yil, 3-son, 146-modda.

5. “Mahalliy davlat hokimiyati to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasining 1993-yil 2-sentabr qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Axborotnomasi, 1993-yil, 9-son

6. Asadov Sh. Mahalliy davlat hokimiyati organlari: O‘quv qo‘llanma. T: TDYI . – 2012. –163 b.